

Szcientológia

Kozmológiai, antropológiai, etikai és metodológiai rendszer

Régis Dericquebourg

A franciaországi Lillében,
a III. Lille-i Vallási Egyetem
Szociológiai Tanszékének professzora

E konzultációnak az a célja, hogy szociológiai szempontból adjon áttekintést a Szcientológiáról.

A kérdés így hangzik: vallás-e a Szcientológia, és ha igen, akkor milyen vallástípus? Jelen dolgozatban kísérletet teszünk az egyes válaszelemek megfogalmazására.

Ezenkívül ismertetni fogjuk a Szcientológia néhány vonatkozását abban a formában, ahogy napjainkban megjelenik.

Értekezésünknek nem célja sem a vitatkozás, sem a magyarázkodás.

I. VALLÁS-E A SZCIENTOLÓGIA?

I/1. Mit értünk vallás alatt?

E konzultációs anyag nem alkalmas arra, hogy alapvitát nyisson a vallás definíciójáról.

Mindazonáltal kialakíthatunk valamilyen életképes nézőpontot, és meggyezhetünk egy minimális számú jellemzőben, amely a legtöbb vallásban megtalálható. Tisztában vagyunk azzal, hogy ez a nézőpont ideiglenesen figyelmen kívül hagyja az új vallási formák által szabott vallásdefiníciók megbízatását. Egyetérthetünk Bryan Wilsonnal, hogy a vallás a következőket foglalja magában:

- Egy olyan kozmológiát, amelyben az univerzum egy vagy több természetfölötti erőre vonatkozó jelentést hordoz. Az emberi képzelet túllép evilági létezésének határvonalain. Létezik előtte lévő és utána következő. Az ember véges jellege nem elfogadott.

- Egy erkölcsöt, amely ebben a kozmológiában gyökerezik. Ez a világmindenség sugalmazott értelmének megfelelő útmutatást és irányelveket ad.

- Olyan eszközöket, melyek az emberi létet a természetfölötti eredettel hozzák kapcsolatba: imádság, vallási szertartások, meditációs technikák.

- A hívők egy olyan közösséget, amely bár kis létszámú, de képes fenntartani és újraéleszteni a hitet, és javára fordítani a megváltás üdvét.

Az említett elemek kombinációja lehetővé teszi, hogy a vallásokat megkülönböztessük:

(1) az olyan deista filozófiáktól, melyekhez tartozik ugyan egyfajta kozmológia és létmeghatározás, de amelyeknek nem áll szándékukban, hogy az emberi létet természetfölötti hatalmakkal kapcsolják össze;

(2) az egyéni mágiáktól, melyeknek az a szándéka, hogy empirikus technikák alkalmazásán keresztül empirikus eredményekhez lehessen jutni;

(3) olyan deista szervezetektől, mint például a szabadkőművesség, amelyek elismerik a világmindenség nagy építőmesterének létezését, de amelyek szertartásai nem arra irányulnak, hogy az embert kapcsolatba hozzák vele.

1/2. A Szcientológia tartalmi meghatározása

A Szcientológiába beletartozik egyfajta kozmológia, antropológia, etika, vallási szertartások, auditálási módszer, a test méregtelenítésére szolgáló módszer, oktatási módszerek és kommunikációelmélet is.

A kozmológia: a természetfölötti megítélése a Szcientológiában

Az alapító L. Ron Hubbard (1911-1986) az ősi lélek (spiritualitás) téziséát újítja fel. Azt állítja, hogy már a világmindenség születését megelőzően léteztek lelkek (spiritusok), melyeket ő thétáknak nevez. Ezek időbeli korlátok nélküli, helyet el nem foglaló, mindentudó, korlátlan hatalmú, elpusztíthatatlan, halhatatlan és bárminek a létrehozására képes anyagtalan és tömegtelen lények voltak. A Legfelsőbb Lénnel együtt ezek a meg nem fogható, ki nem tapintható lények teremtették meg a világegyetemet. Ezen tevékenységük során a saját csapdájukba estek, és fogva maradtak az általuk teremtett dolgaikban – mindenekelőtt az emberi testben –, azaz az anyagban, energiában, térben és időben (a fizikai világegyetemben), és még azt is elfelejtették, hogy ők voltak a teremtők. Így hatalmukat és mindentudásukat is elvesztették, és sérülékeny, emberi lényekké váltak. Azóta hogy visszatértek, életről életre más és más testben lakoznak. Következésképpen az ember spirituális eredettel bír: egyidejűleg test és lélek, illetve thétán.

Ez a tökéletes ember tökéletlenségbe való fordulásának egy gnosztikai változata, és a görög dráma egy olyan transzpozíciója, ahol az istenek beavatkoznak az emberek ügyeibe, és foglyul esnek.

Az élettartamok egymásutániságának a szabadulás vet véget. A Szciento-

lógia célja az, hogy az embert az eredeti thétán állapotához közelítse.

A dinamikák és az etika

A Szciantológia a világmindenség hajtóerejével és a létezés értelmével foglalkozik.

A világmindenséget egy dinamikus kényszer motiválja, ami a fennmaradást, a létezés meghatározó alapját szolgáló erő. Az egyének és fajok között változik. Függ a fiziológiától, a környezettől és a tapasztalattól. Befolyásolja az ember életbenmaradását, és az intelligencia alkalmazásának mértékét, amely egyébként az a képesség, amivel az egyén, egy csoport vagy egy faj, megadja a túléléssel kapcsolatos problémákat.

Az egyén erkölcsisége a túlélés érdekében végrehajtott cselekedeteinek fényében ítélni lehet. Ebben a megvilágításban az a jó, ami alkotó jellegű, és az a rossz, ami a fennmaradással ellentétes. Látható, hogy a Szciantológia etikája nem az ajánlások tárháza. (Amint a zárt erkölcsök bergsoni elmélete is hirdeti). Az élet értelmének megértéséből és bensőségessé tételéből származó eredmény, amely személyes irányításként működik. Bizonyára nyitott erkölcsi rendszerről van szó.

A spiritualista csoportokhoz hasonlóan a Szciantológiában nincs „bűn”. Csak olyan tévedések (hibák) vannak, melyek az emberrel, családdal, társadalommal és Istennel szemben ártó hatású cselekedetek. Az etika feladata, hogy rávilágítson a hibákra, és kijavítsa őket.

Amint az organizmus bonyolultabb lesz, a dinamikai mozgatóerő is bonyolultabbá válik. A „normális” (nem eltévelyedett) ember esetén a célkitűzéseknek megfelelően 8 területre osztható:

(1) Az én mozgatóereje abban a dinamikus kényszerben áll, hogy az én, mint individuum fennmaradjon, továbbéljen, örömben legyen része és elkerülje a fájdalmat. Idetartozik az egyén élelméze, ruházkodása, lakása, személyes ambíciói és általános célkitűzései.

(2) A nemiség, mint mozgatóerő, az utódnemzést irányítja.

(3) A csoport mozgatóereje irányítja a társadalmi életet. Azt az életvitelt ösztönzi, amely biztosítani akarja annak a csoportnak a fennmaradását, amelyhez az egyén tartozik.

(4) Az emberi természet, mint mozgatóerő a faj fennmaradását jelenti.

(5) Az élet, mint mozgatóerő, arra ösztönzi a személyt, hogy magának az életnek az érdekében tevékenykedjen, – azaz: minden élőlény, a növények, mint az állatok érdekében.

(6) A fizikai univerzum, mint mozgatóerő, arra ösztönzi az egyént, hogy kiterjessze az anyag, az energia, a tér és az idő fennmaradását.

(7) A gondolkodás, mint mozgatóerő, arra ösztönzi az egyént, hogy mint gondolkodó és szellemi lény maradjon fenn.

(8) Az univerzális gondolkodás, mint mozgatóerő, ösztönzi a Teremtőért vagy a Legfelsőbb Lényért történő fennmaradást. Az első négy mozgatóerő a Dianetikával van kapcsolatban. A többi, melyekkel az az 1950-es évek elején bővült ki, metafizikai jellegű, ezekkel a Szciantológia foglalkozik (a különbségeket lásd később). A hívő arra kap ösztönzést, hogy megfeleljen az összes mozgatóerőnek. Az önfeltárást segítő eszközök segítségével képes arra, hogy felmérje állapotát az összes mozgatóerő tekintetében. A lelkes segítségével olyan

eszközöket keres, melyekkel helyrehozhatja a tökéletlen állapotot.

A Szcientológia antropológiája

L. Ron Hubbard tanításai egy, az egyénről alkotott olyan elképzelést is tartalmaznak, amely szerint a test és az elme szoros kapcsolatban vannak egymással.

Az elmével és az emberi természettel kapcsolatos kutatásaira alapozva L. Ron Hubbard 1950-ben megírta a *Dianetika: A szellemi egészség modern tudománya* c. művét, amely azonnal bestseller lett, és a Dianetika szervezetek megalapításához vezetett. Akkoriban a Dianetika kizárólag az elmével foglalkozott, mint olyan eszköz, amely tehermentesíti vagy felszabadítja az egyént a szellemi traumáktól. Azonban Hubbard úr folytatta kutatásait, és az 50-es évek elején azzal a felfedezéssel lépett be a spiritualizmus birodalmába, hogy az ember egy olyan halhatatlan szellem, aki már számos életet élt, és aki meghaladja a fizikai dimenziókat. Az első Szcientológiai egyházat 1954-ben alapították.

A Szcientológiában az elmét egy olyan számítógéphez lehet hasonlítani, amely két részből áll: ezek az analitikus (elemző) elme és a reaktív (visszaható) elme.

Az első képviseli az intelligenciát, ami feltehetően az egyén (az „én” vagy alapszemélyiség) tudati központját jelentő tökéletes képesség. Az elemző elme egy olyan számítógéphez hasonlít, amely az érzékelések (a külvilágból származó ingerek), a képzelet és az állandó memória-bankban található emlékezetek alapján

működik. Ez a memória a születéstől a halálig ébrenlét és alvás közben is fogadja a különböző érzékszervek által továbbított információkat, melyeket időrendi sorrendben teljes egészében elraktároz a különböző (hallási, látási, tapintási stb.) adatállományokban, melyek az elemző elme számára hozzáférhetőek. Ez az elme folyamatosan gondolkodik. Egymásután kapja a szó szerint tárolt másolatokat, összehasonlítja azokat annak érdekében, hogy megadja a pontos válaszokat azokra a problémákra, amelyekkel az egyén szembekerül. Az olyan rutin-feladatok, mint a járás, gépeles stb. elvégzésére az elme a szerzett funkciókat szabályozó, működésre kész áramköröket hoz létre. Az elemző elme elvileg egyfajta értelmes, tökéletes számítógép, amely nem idéz elő pszichikai vagy pszichoszomatikus zavarokat.

*Auditálás
által az Ember
nagyobb
megértést
nyer saját
szellemiségéről
és a Legfelsőbb
Lényhez való
viszonyáról.*

Az aberrált viselkedés a reaktív elme miatt van, amely az engramok lerakata. Utóbbiak nem egészen emlékképek. Olyan tökéletes felvételek, amelyek teljes részletességgel tartalmazzák az összes érzékelést, amit az egyén a fájdalom pillanatában és a teljes vagy részleges öntudatlanság, például aléltás vagy érzéstenítés közben érzékel.

a. Auditálás

Az elsődleges Szcientológia vallás-gyakorlat auditálás néven ismert. A Szcientológusok számára az auditálás egy szisztematikus spirituális ösvény. Mi is ez valójában?

Az auditálás lehetővé teszi, hogy az egyén a jelen életben és az elmúlt életek során – az ún. időnyomon – átélte összes eseménynek újra a birtokába kerüljön.

A legfontosabb fellelhető események a traumatikus események, melyek egy bizonyos mennyiségű energiát vonnak el, ami a cselekvés és az értelmes gondolkodás leblokkolásával csökkenti a befogadóképességet. Ezen események felidézése és azok ismételt átélése felszabadítja az incidenshez kapcsolódó energiát, amely ily módon hozzáférhetővé válik. Ez kellemes közérzetet okoz. Ezenfelül a múltbeli incidensek tekinthetők a fizikai vagy pszichikai betegségek forrásainak. Ezek felismerése és az a munka, melyet az auditált személy ennek során végez, feltehetően törli őket. Például előfordulhat, hogy valaki fájdalom közben az auditálás során felfedezi, hogy egy korábbi életében megfojtották. A traumás incidens lefuttatásával megszabadul a múltbeli incidenst kísérő szenvedéstől. Ez a sámáni gyógymódról alkotott személyes mítosz értelmezését juttatja eszünkbe, amit Levi-Strauss ír le az „*Anthropologia structurale*” c. könyvében.

A hubbardi terminológia szerint a Szcientológia auditálás az elemző elme képességeit használja arra, hogy a reaktív elméből kiürítse a káros engramokat, melyek akadályozzák az inkarnálódott thetán erejének visszanyerését biztosító képességeket.

Az auditálás két dolgot eredményez: (1) A múlt feltárása révén gyorsan megmutatja a hozzáértőnek, hogy ő egy mindenható, inkarnált lélek, akit emberi mivolta korlátoz; (2) az emléknymok kitörése elvezet az ún. „Clear” állapothoz.

Az emléknymok megszüntetése elősegíti a lét regenerálását. Ez abban nyilvánul meg, hogy növekszik az életerő, nagyobb lesz a fennmaradási képesség, erőérzetet kelt, és egy hangulati skálán mérhető képességgyarapodást idéz elő.

A Szcientológusok számára az auditálás a lelkipásztori tanácsadás egyik formája. Bryan Wilson ezt a nézetet osztja (az 1994-ben megjelent „*Scientology*” c. munkájában), amikor kijelenti, hogy a Szcientológia a spiritualizmussal való kapcsolatok rendszerbe foglalását hirdeti, egy olyan beállítottságot, amely megtalálható a metodista tanokban is. Számunkra ez a vallásos élet racionalizálásának egy formája. A Szcientológusok számára az auditálás elsősorban és legfőképpen egy olyan spirituális élmény, amely a keleti vallásokhoz hasonlóan hozzáférést biztosít az ember spirituális, halhatatlan részéhez.

Az auditálás révén a thetán megbizonyosodik a saját halhatatlanságáról, és képes spirituálisan növekedni. Az auditálás révén az ember jobban megérti a saját lelkiségét és a Legfelsőbb Lénnel való kapcsolatát. Ezenfelül az auditálás jobb megértést és képességet biztosít az ember számára mind a 8 mozgatóerőt illetően.

A vallást becsmérlő egyes személyek a Szcientológiát a pszichoterápia egyik formájához hasonlították. Azonban a módszerek és a szertartásos formák nem ugyanazok, és a célok is teljesen különbözőek: a pszichoterápia az elmével foglalkozik; ugyanakkor a Szcientológia célja a lélek üdvözülése. 1) Az auditált személy kezdi megérteni az ember kettőséget, és a múltbeli életek felfedezésén keresztül megérti, hogy egyetlen alapelv állandósul minden életen keresztül; 2) a Szcientológia a thetánnal foglalkozik. Azáltal, hogy tehermentesíti a thetánt a szellemi és testi tömegektől, újraéleszti eredeti erejét; s a thetán által képviselt egyén „felszabadított-élővé” válik (*jivan mukti*).

b. Vallásoktatás

A Szcientológia másik alapvető vallási gyakorlata a *vallásoktatás*, amely a Szcientológia Írások intenzív tanulmányozását jelenti mind a spirituális felvilágosítás, mind a Szcientológia lelkészi oktatást illetően.

A Szcientológusok azon a véleményen vannak, hogy spirituális tudati kvalitásukat minden élethelyzetben alkalmazniuk kell. Ezt az utat követik, amikor a Szcientológiai írásokat tanulmányozzák. Ez hasonló a más vallásokban megtalálható megvilágosodás tanulmányozásához, például a zsidó vallásban a Talmud tanulmányozásához, vagy Buddha tanításainak tanulmányozásához, vagy az ezoterikus, titkos tanok tanulmányozásához. Ezenkívül abban is megfelel nekik, hogy az auditálás és az oktatás együtt folyik. Ugyanakkor egyszerre kell növelni a képességeket, a felelősséget és az ismereteket. Kiderül, hogy az inkarnált thétán az erejével képes cselekedni és más spirituális lényekkel kommunikálni. Például az oktatás során a Szcientológusok megtanulják, hogyan „auditálnak” ahhoz, hogy felfedezzék a spiritualizálás folyamatát másokban, és gyakorolják hívői felelősségüket.

c. Szertartások

A Szcientológia Egyháznál számos vallási szertartás létezik, amelyek hagyományosan megtalálhatók a legfontosabb vallási irányzatokban is. Ilyenek a keresztelők, a vasárnapi istentiszteletek, az esküvők és a temetések.

d. Szervezet

A Szcientológia Egyháznak nagyszámú szervezeten alapuló, a modern civilizációra jellemző, bonyolult szervezete van. Minden vallás abból a korból kölcsönzi szervezeti formáját, amelyből

származik. A legutóbbi időkben például a Jehova Tanúi az ipari korból kölcsönözték a szervezeti módszereket, míg a Szcientológia az iparosodás utáni kor szervezeti szokásait fogadta el.

A szervezetnek az a célja, hogy a megváltás üdvösségét nyújtsa és reprodukálja, miközben nemzetközi terjeszkedésre törekszik.

e. Lelkipásztori tanácsadás

A Szcientológiának felszentelt lelkészekből álló testülete van, akik a szertartásokat celebrálják és az auditálást gyakorolják.

II. KIK A SZCIENTOLÓGUSOK?

Roy Wallis és Roland Chagnon a Szcientológia Egyházzal írt tanulmányaikban kísérletet tettek arra, hogy röviden bemutassák a hívők életrajzát. Eredményeik számos ponton egybeesnek.

Franciaországban megpróbáltunk ugyanilyen jellegű adatokat gyűjteni 285 véletlenszerűen kiválasztott hívőről. A kibontakozó kép azt mutatja, hogy kétharmaduk férfi, életkoruk többnyire 26 és 41 év közé esik. Legtöbbjük házaspár, és egy vagy két gyerekük van.

A Szcientológusok rendszerint városi környezetben születtek és éltek egészen 18 éves korukig. Aktív tagjai a társadalomnak; szakmai színvonaluk magas (közvetítő tevékenység, rangidős vezetők, üzletemberek, kézművesek, üzlet tulajdonosok, kereskedők). 42%-uk jutott el középszintű végzettségig és szakosodott a műszaki, művészeti, kereskedelmi vagy irodalmi területekre.

A francia Szcientológusok főként katolikus háttérrel rendelkeznek, de abból már kevesek; 16%-uk állítja magáról, hogy ateista. Azoknak, akik hajlandó-

nak mutatkoztak arra, hogy beszéljenek korábbi vallásukkal szemben mutatott jelenlegi magatartásukról, több mint fele azt állította, hogy még mindig oda tartoznak, és többen kívánták elmondani, hogy jobban megértik azt, és lelkileg mélyebben élik meg. Megjegyzendő, hogy a Szcientológia gyakorlata nem szükségképpen vezet az eredeti vallás elutasításához – noha gyakorlati szempontból a Szcientológia teljes értékű vallás –, és a Szcientológusok társadalmi és családi okok miatt általában megőrzik a korábbi vallásukkal való kapcsolatukat.

III. HOGYAN ÉRVÉNYESÍTIK A SZCIENTOLÓGUSOK HITVALLÁSUKAT?

A Szcientológia Írások felsorakoztatnak néhány érvet annak érdekében, hogy igazolják (legitimizálják) L. Ron Hubbard Szcientológia vallási doktrínáját, ami „alkalmazott vallási filozófiaként” ismert. Az érvelés egyik olvasatából kitűnik, hogy integráció áll fenn a Szcientológia és a mai nyugati társadalmakra jellemző eszményképek és gyakorlatok között.

A Szcientológia doktrínája – melyet nem valamiféle kinyilatkoztatott moralizálásként kell felfogni, hanem sokkal inkább, mint az emberi szándék helyes használatának eredményét – a liberális társadalom eszményképeit és értékeit hordozza: az egyéni siker, az egyének között folyó verseny moralitását a barbár magatartás elkerülése érdekében, a gazdasági erő, a tudomány és a technológia gyarapodásának reményét, melyek javítják a személyes jólétet, bizalmat a civilizáció folyamatos fejlődése, az ember és annak lehetőségei iránt, illetve a személyes célok és a civilizáció egészének céljai közötti harmónia lehetőségét. Az ezen eszmények iránti bizalmat az emberi természet igazolja: az ember jó,

és következésképpen arra törekszik, ami jó, nevezetesen az optimális fennmaradásra. Ha nem sikerül erőteljesebbé válnia, vagy egy olyan erkölcsiséget gyakorolnia, amely ösztönzi a civilizációban végbemenő fejlődést, akkor ez azért van így, mert lelki zavaroktól szenved, melyet bizonyos technikák segítségével kezelni lehet.

Összegzésképpen elmondható, hogy megvan rá a lehetőség, hogy az ember visszatérjen az ősi szellemek mindentudásához és mindenhatóságához, és egy olyan emberi fajt hozzon létre, mint a világ kezdetén volt. Ez egyfajta regresszív utópia, amely spiritualizálja a fejlődést, mivel úgy állítja be, mint egy tökéletes emberekből álló világ felé vezető zárandokutat, ami már létezett a múlt egyik szakaszában. A Szcientológia doktrínája az ember felelősségére apellál, és választást kínál – ha nem változik meg – egy egyre barbárabb társadalom, illetve – ha elfogadja, hogy kezelni kell lelki zavarait és eltévelyedéseit – egy háború és erőszak nélküli virágzó társadalom között. Láthatjuk, hogy L. Ron Hubbard a személyes felelősség ethoszát javasolja, ami utat jelent a boldogsághoz, a hatékonysághoz, a prosperitáshoz és a személyes fejlődéshez. Ez viszont nincs messze a mai legfejlettebb társadalmakat túlnyomórészt uraló megvilágosodási filozófiától.

Így aztán láthatjuk, hogy a Szcientológia doktrína megfelel a tapasztalati valóságnak. A Szcientológia vallási oktatás módszere igazodik a legtöbb oktatási rendszerben használatos módszerekhez: ezek leckék, előadások, gyakorlatok. A Szcientológia doktrínájának építménye azokat az ismereteket gyűjti össze, melyeket a hívők is megszerzettek: a tagok úgy gondolják, hogy átgondolt, racionális (mint egyfajta tudományos bizonyíték, koncepciókkal, hipotézisekkel és axiómákkal) és tudományos (egy vaskos kötetekből álló gyűjtemény

dokumentálja L. Ron Hubbard felfedezéseit a különféle tapasztalataival, hibáival, problémáival és eredményeivel együtt). A rendszer azt is lehetővé teszi, hogy minden személy olyan technikákat sajátítson el, melyeket egy előrelátható eredményekkel kecsegtető, világos rendszernek megfelelően azonnal képesek átültetni a gyakorlatba. Ez az oktatási típus formáját tekintve hasonló ahhoz az oktatáshoz, melyben a Szcientológusok a korábbi iskolai vagy egyetemi rendszereken belül részesültek.

Sok Szcientológus vezető, vállalatigazgató, szakember, sportoló vagy valamilyen show-business alkalmazottja. Rendszerint az általános képzésük során legalább jó tanulmányi szintet, sőt gyakran annál is magasabbat értek el. A Szcientológia most leírt jellemző tulajdonságai lehetővé teszik, hogy a tagok otthon érezzék magukat az oktatás miatt, amelyben korábban részesültek. Ezt kiegészíthetjük azzal, hogy a Szcientológia a mai társadalmakban mindennapos félelmekről is beszél – erőszakról, háborúkról, nukleáris fenyegetésről, környezet-szennyezésről stb.

Másfelől a fenti célok eléréséhez szükséges életerő Istennel azonosítható, aki spirituális legitimitást biztosít a mozgalom számára. A vasárnapi istentiszteletek alatt a pap azt hirdeti, hogy „a túlélés felé való haladás önmagában az Isten felé való haladás”. A számos, különféle metafizikus mozgás közös vonásaként jellemezhető, erőteljes Isten-képpel állunk itt szemben.

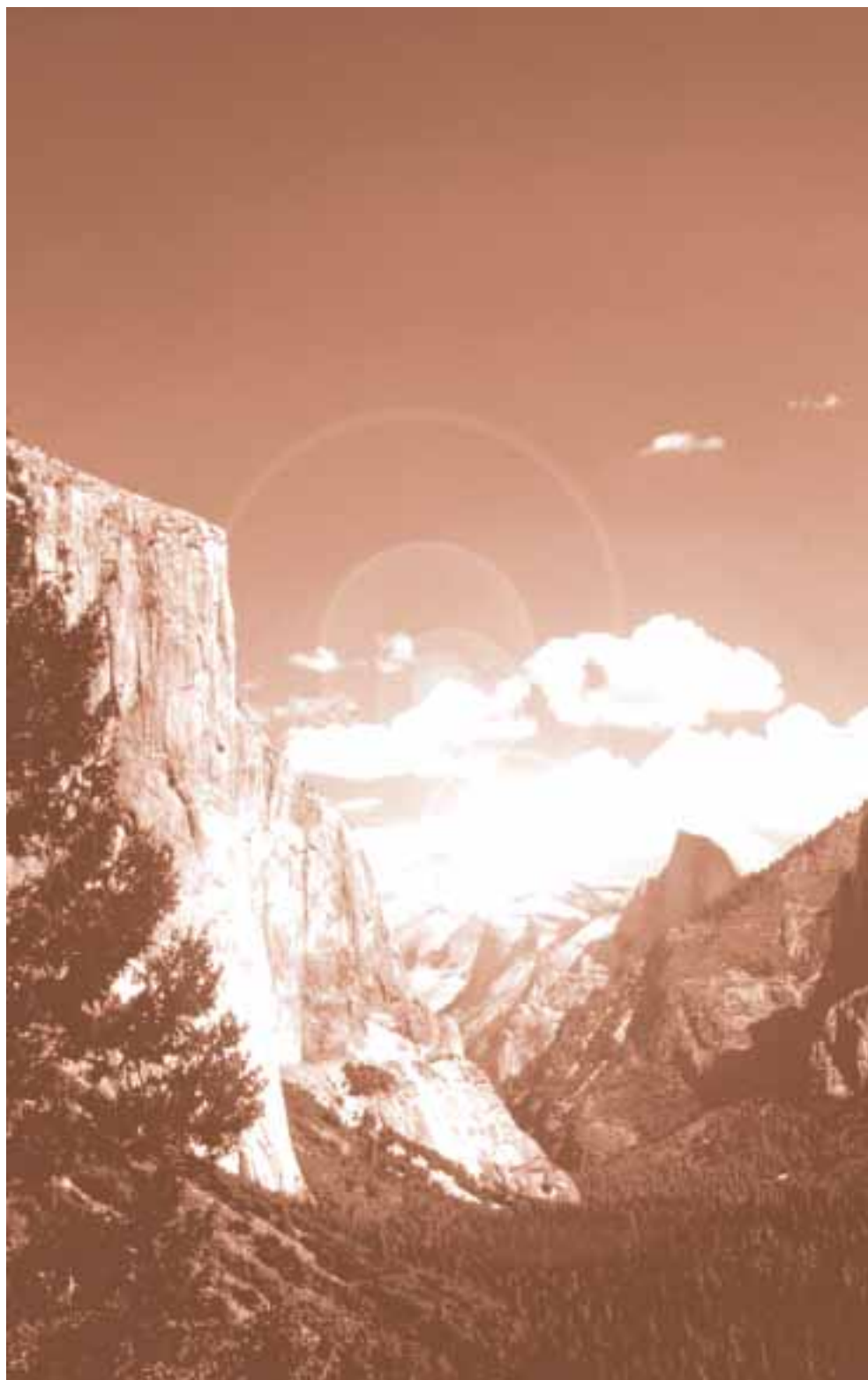
Továbbá, a Szcientológusok számára a Szcientológia érvényessége technológiájának működőképességéből következik. A Szcientológia azt tartja, hogy az etikai technikákat és a Szcientológiát alkalmazó embernek elkerülhetetlenül jobb életben, fokozott jólétben és gyógyulásban lesz része, ami sikerrel kecsegtet. A pozitív eredmények hiányát

szemléltető egyetlen példa miatt nem veszítheti hitelét a technológia. Bármely nyilvánvaló kudarc sokkal inkább arra készíti az alkalmazóját, hogy vizsgálja meg a társadalmon belüli kapcsolatainak problémás kérdéseit és a technológia saját maga által való hibás alkalmazását. Bármelyik esetről is legyen szó, a Szcientológusok úgy gondolják, hogy minden problémára létezik valamilyen technikai megoldás. A Szcientológia – ha pontosan követik – működik. Az alapvető technológia leírható a Szcientológia fogalmaival. A technológia alkalmazása szigorú szabványokat követ; annak érdekében, hogy valaki elérje a vallási oktatás által tanított, kívánt eredményt, csupán az utasításokat kell követni lépésről-lépésre. Az érvényesség bizonyossága a technikák megtapasztalásából következik. A siker a technológia legitimitációjának igazolását és következésképpen az alkalmazott vallásfilozófiának és a hozzátartozó spirituális fogalmaknak az igazolását is jelenti.

Kíváncsiak voltunk arra, hogy a Szcientológia szakirodalomban is leírt legitimitációja vajon ugyanaz-e, mint amit a tagok alkalmaznak. Ennek okán 15 Szcientológussal készítettünk interjút. Azt kérdeztük tőlük, miért gondolják, hogy a Szcientológia igaz? A megkérdezett tagok 5-20 éve vettek részt a mozgalmában. Mindegyikük magas szintű képzettséggel rendelkezett. Érveik különböző kategóriákba sorolhatók.

III/1. Pragmatikus legitimitáció

A megkérdezett Szcientológusok véleménye szerint hitük azért érvényes, mert életükben jelentős javulásokat értek el vele, néha teljes mértékben megváltoztatta a helyzetüket. Azt állították, hogy javult az egészségük, a családi életük pedig harmonikusabb lett. Továbbra is részt vettek a mozgalmában, mivel rögtön a kezdettől fogva határozott eredményeket észleltek. A tagok számára a Szcientológia hasznos vallás.

III/2. A valószínűség szerepe a vallásban

A Szcientológiai elvek érvényességének személyes igazolása egy „nem igazolt” birodalmat is maga mögött hagy. Számos Szcientológus bevallja, hogy nem igazolódott be személyesen számukra L. Ron Hubbard összes doktrínája, néhány hite terület hipotetikus maradt. Az istenhitről sok szó esik. Egyesek számára a Legfelsőbb Lény léte nem kétséges. Ezek belső meggyőződésről beszélnek, Isten létének tanúbizonyságáról, aminek következtében megszűnnek a gyerekkoruk „katolikus istenével” kapcsolatos félreértéseik. Másokat az auditálás alatt a múltbeli életeikkel kialakított kapcsolatuk jellemmez, amely a végtelen lét eszményképéhez vezette el őket. Például: „Kezdetben nem voltam tudatában, de az auditálás előrehaladtával éreztem, hogy tényleg létezik egy nyolcadik dinamika, amely végtelen, és amely létezik; először nem tudtam róla, de most már tudom, hogy létezik.” Azonban a legtöbbször számukra Istent (az ő meghatározásuk szerint – a nyolcadik dinamikát) ugyanolyan módon kell igazolni, mint bármelyik más hit esetében. Ugyanakkor Istent egy valószínű hipotézisnek tekintik: ha L. Ron Hubbard tanításának egy részét már ellenőrizték, akkor semmi nem szól amellett, hogy miért ne lenne igaz a többi is? Például: „Tudom, hogy létezik egy teremtő, aki az összes dolgot, a világmindenséget teremtette... hiszem, hogy van egy Legfelsőbb Lény, ami éppen egy időszerű kérdés. Hogy még mindig létezik-e? Abban a szakaszban, ahová mostanra elértem, még nem állnak rendelkezésemre az eszközök, hogy megtudjam. Ez részben hit, részben tudás, mert amikor egy téma 70%-ban beigazolódott a számunkra, úgy gondoljuk, hogy a maradék is valószínűleg igaz” – 47 éves, 20 éve Szcientológus. De mások is úgy gondolják, hogyha a magasabb szintű Szcientoló-

gusok megtalálták Istent, akkor Isten bizonyára létezik.

Ugyanakkor bevallják, hogy a keresés állapotában vannak, amely nem végződhet számukra ugyanazzal a felfedezéssel. Sok Szcientológus számára „a nyolcadik dinamika” egy olyan világ marad, melyet személyesen kell felkutatni ahhoz, hogy az ember teljes mértékben hinni tudjon benne. Pillanatnyilag várakoznak. Isten valószínűleg ott van. Ezt az állapotot a valószínűségben való hitnek lehet nevezni.

III/3. Relatív igazság

Ahol a személyes felfedezés dominál, ott az igazság mindig relatív a Szcientológus spirituális fejlődési útja során elért állapothoz viszonyítva. A megkérdőjelezett által említett két igazság érzékelteti ezt a relativitást: az egyik az időn és szavakon túli, a másik pedig az „itt és most” igazsága.

III/4. Relevance

A Szcientológusok azt állítják, hogy hitük a valóságra vonatkozik. Egyikőjük arról beszélt, hogy összhangban van a valósággal, miközben egyidejűleg bevallja, hogy azt önmaga teremtette, és hogy természetessé vált a számára. Például egyikőjük azt érezte, hogy a Szcientológia etikája alkalmas arra, hogy másokat megértsünk, és kapcsolatot alakítsunk ki velük. Egy másik hívő egy kielégítő módszert talált a társadalom megreformálására. A Szcientológia iránti érdeklődése előtt harcos szocialista volt. Úgy érezte, hogy a Szcientológia technológiájában találta meg azokat az eszközöket, amelyek „a társadalom alapos megreformálásához” szükségesek.

III/5. Az élet értelme

A tagok azt állítják, hogy rátaláltak életük értelmére. Egyikőjük úgy írja le

magát, mint egy olyan tengerészt, aki a borult égbolt alatt hullámzó óceánon sodródik iránytű nélkül, és nincs semmilyen földi tájékozódási pontja, ami irányítaná őt, amikor talál egy térképet, és megtalálja a számára szükséges összes navigációs berendezést. A Szcientológusok úgy gondolják, hogy rátaláltak az élet értelmére és az előrehaladás útjára. Egyikőjük, aki abbahagyta orvosi tanulmányait, bevallja, hogy nem látta értelmét erőfeszítéseinek, mivel az a kényelmes középosztálybeli lét, amely felé haladt, összeegyeztethetetlennek tűnt azzal, amit az élet értelmének gondolt, azzal az értelemmel, amelyre végül is a Szcientológiában talált rá.

III/6. Tudományos hivatkozások

Az interjúk során nem talákoztunk elfogadott tudományos nézetekre való hivatkozásokkal, mint a Szcientológusok doktrínájának vagy technológiájának bizonyítékaival. Ez közvetlen ellentétben áll az alábbiakkal:

a. A vezetés által megkívánt szak-tudással.

b. L. Ron Hubbard azon állítása, miszerint „szembe kell nézmem azzal a ténnyel, hogy elérkeztünk ahhoz a pont-hoz, ahol a tudomány és a vallás találko-zik, és mostantól kezdve abba kell hagy-nom annak színlelését, hogy kizárólag materiális céljaink vannak. Nem lehetünk képesek az emberi lélek kezelésé-re, ha e tény felett szemet hunyunk”.

Felállíthatjuk a hipotézist, hogy

a. az elfogadott tudományos néze-tekkel való összeegyeztethetőség egy olyan hivatalos doktrína, ami elfogadott ténynek tekinthető, és amelyet a Szcientológusok álláspontja szerint szükségte-len igazolni, vagy

b. hogy ezen hit legitimitása sokkal inkább személyes tapasztalat kérdé-se, mint valamely hivatalos álláspont-hoz való ragaszkodás, vagy

c. hogy a Szcientológián alapuló technológia helyettesíti a tudományt.

Meg kell jegyeznünk azt is, hogy a Szcientológia Egyház a megalakulás éveitől képest megváltozott. Úgy írja le önmagát, mint egy konkrét vallási moz-galmat; az a legitimitáció, amire az egy-ház manapság törekszik, kevésbé he-lyezkedik tudományos szintre, mint ré-gebben.

III/7. A Szcientológia technológia jelentősége

A Szcientológia nem annyira hit, sokkal inkább gyakorlat. Számos alka-lommal hallható a „Szcientológia hasz-nálata” kifejezés. Egy korábbi felmérés-sorozat kapcsán, amelynek az volt a tár-gya, hogy a Szcientológiát hogyan lehet definiálni, a tagok a technológia alkalmazását hangsúlyozták. A most folyó felmérési sorozatnál az érvényesség a technológia működőképességébe vetett bizalmon alapul.

Úgy tűnik, hogy a Szcientológia egy gyakorlati vallás.

III/8. Hivatkozás a vallási hagyományokra

A megkérdezettek csak azért beszél-tek a vallási hagyományokról, hogy azok gyenge pontjaira rámutassanak. Senki sem említette a buddhizmus és a Szcientológia közti kapcsolatot, holott ar-ra L. Ron Hubbard rámutatott. Kiemel-ték a közös pontokat, de elmondták, hogy a buddhizmus a világban híjával van a hatékonyságnak.

Ez a mulasztás a tudomány mulasztá-sának velejárója. A hívő nem törekszik

arra, hogy külső tényezőkre való hivatkozással legitimizálja hitét. Úgy tűnik, hogy a maguk számára igazolt tényezők elegendőek. Nem érzik szükségét annak, hogy hitüket mások irányába alátámasszák teológiai fogalmakkal, sem annak, hogy a vallási gondolkodás tradíciójába helyezték önmagukat, annak ellenére, hogy L. Ron Hubbard hasonlóságokat érzékelt a Szcientológia, a buddhizmus és különböző ókori bölcséleti vallások között.

Egyes tagok véleménye szerint a Szcientológia legitimációja némileg eltér a hivatalos dokumentumoktól. A „bizonyosságon alapuló tudomány” sokkal inkább olyan „bizonyosságokon” alapuló tudomány, melyek csak azután nyernek elfogadást, hogy a személyes tapasztalat azt igazolta. Ebből következik, hogy a hit a valószínűségen alapul, és viszonylagos a spirituális skálán elhelyezkedő hívő által elért állapothoz képest. Másfelől; a mozgalom technológiáját illető doktrinér állítások elfogadást nyertek. Nem foglalkozunk az igazság érzékelhető bizonyosságával, amely olyan magatartási formát eredményez, mint a megtérés esetei az üdvözülés doktrínáját hirdető vallásoknál. Az ilyen vallásoknál a hívők imádkoznak, mert elfogadják a hit szerkezetét, amely az imádkozást ajánlja. A Szcientológus az egyik bizonyosságot kiegészíti a másikkal, egészen addig, amíg megfelelő bizonyosságot nem szerez az igazságról. Az egyik Szcientológus elmondta nekem, hogy ő inkább „folyamatos megtérésről” beszél.

Az is kitűnik, hogy hitük egy hatékony, eredményes hit, mivel a hívők azt állítják, hogy a Szcientológiában megtalálták azokat az eszközöket, amelyek segítségével meg tudják érteni a társadalmat, és amellyel át tudják alakítani azt az egész világgal együtt.

IV. VÉGKÖVETKEZTETÉSEK

A Szcientológiának vallásos jellege van. Van egy technológiája, amely a gyakorlatok olyan tárháza, ami lehetővé teszi a minden emberi léten belüli spirituális rész elérését. Az előttünk járó szerzők, beleértve a legkritikusabb szemlélőket is, nem kételkednek vallási jellegében. (Michel de Certeau, Roy Wallis, Bryan Wilson, Harriet Whitehead, Lonnie D. Kliever, Frank K. Flinn.)

Úgy találjuk, hogy az alábbi tulajdonságok jellemzőek:

(1) Olyan technikája van, melynek az a célja, hogy utat találjon a szabadság, mint „ép testben ép lélek” felé. L. Ron Hubbard és a Szcientológusok hangsúlyozzák a vallási élet eszközrendszerének racionalizálását. Igen gyakran jogosan hasonlítják össze a buddhizmussal. Egyesek úgy nevezik, mint a „technológiai buddhizmus”. Másokat az auditálás szisztematikus jellege miatt a metodizmusra emlékeztet (lelkipásztori tanácsadás).

(2) Lehetővé teszi, hogy a hívő értelmet kölcsönözzön a kozmikus, történelmi és személyes eseményeknek; azt a meggyőződést sugallja a hívőnek, hogy a személyes és csoportos üdvözüléshez vezető megoldás birtokában van; lehetővé teszi, hogy az egyén az okokat kezelje életében, és ne az okok külső hatásait.

(3) L. Ron Hubbard nem próféta, aki revelációban gyökerező üdvözülést ígér; egy olyan spirituális kutatóként tűnt fel, aki progresszív módon alakított ki egy üdvözülési módszert, amely utat mutat az „eredmény eléréséhez”.

(4) A személyes, némileg misztikus tapasztalaton nyugszik, ami lehetővé

teszi a sajátos, spirituális természettel való kapcsolatteremtést. „Vallásos műértést” foglal magában, azaz jelentős mértékű elkötelezettséget saját magunkkal szemben, és ennél fogva nem a tömegimádat vallása.

(5) A Szcientológiának van egy Szoka Gakkaira emlékeztető „evilági” vallás jellege, ahol a becsületesen elért üzleti siker a pozitív spirituális kibontakozás egyik jele. Ezenkívül párhuzamot lehet vonni a Szcientológia etikája és a hagyományos protestantizmus etikája között is. Utóbbi esetben az evilági ügyekben elért siker kegyelmi állapotot jelent, előző esetben pedig külső megnyilvánulása a személy saját személyiségével kapcsolatos munkájának. Ez egy olyan személyes vallási és erkölcsi kódex, amely elsősorban pszichológiai felszabadítási technikákat tartalmaz, melyek spirituálisan szabadítják fel az egyént.

(6) Nem szekta – nem kizárólagos, és a hívó nem köteles feladni korábbi vallását, jóllehet a legtöbben kizárólagosan gyakorolják a Szcientológiát.

(7) A Nemzetközi Szcientológia Egyház 1994-ben, az egyház fennállásának 40. évfordulója alkalmából megjelent kiadványa szerint a Szcientológia Egyházzal az 50-es évek eleje óta tartják azt, hogy vallásos jellegű. A Los Angelesben székelő Nemzetközi Szcientológia Egyház mint anyaegyház tevékenykedik, hasonlóan a Keresztény Tudomány bostoni székhelyéhez. A Szcientológusokkal készített legutóbbi felméréseinknél egyre nagyobb hangsúlyt kapott a val-

lási dimenzió. A Szcientológia azáltal, hogy egyre inkább proklamálja vallási jellegét, felhívja a valláskutatásban tevékenykedők figyelmét, míg kezdetben a személyes problémákra megoldást kereső embereket vonzotta. A Szcientológia fejlődésével a Dianetika integrálódott a folyamat egészébe.

(8) A Szcientológia utópikus elemeket tartalmaz: L. Ron Hubbard kidolgozta a „A bolygó megtisztítása” utópikus projektet, amely egy olyan társadalmat képzel el, ahol nincsenek erkölcsi zavarok, bűntettek és háborúk, ahol a képesség virágozhat, az őszinte lényeknek jogaik vannak és az ember szabadon törhet mind nagyobb magasságok felé. A spontán módon alkalmazott etika (bergsoni nyitott erkölcsök) ki fogják küszöbölni a lét összes igazságtalanságát, és a világ az újraélesztett théta segítségével gyarapodni fog. A Szcientológusok számának növekedésével a világnak javulnia kell.

(9) A Szcientológia a modern korban született. Meghatározott elemekből áll össze (alakiség, jól megfogalmazott metodikai közelítésmód, a kommunikáció jelentősége, jólét, a szervezés megértése, személyes tapasztalat), melyek ókori spiritalista hagyományokkal keverednek.

L. Ron Hubbard és a Szcientológusok a racionalitás eszközeinek használatát kiterjesztik a misztikus útvonal, az önátalakítás és a világ átforgatásának szolgálatára is. Valószínűleg ez az oka annak, hogy a Szcientológia egyedülállóan tűnik ki a vallások között.

Régis Dericquebourg

A szerzőről

Régis Dericquebourg a francia III. Lille-i Egyetem vallásszociológia-professzora. Pszichológia címét a Párizsi Egyetemen szerezte, szociológiai doktorátusát pedig a Sorbonne Egyetemen. Jelenleg a

Tudományos Kutatás Országos Központjában dolgozik.

1972 óta Dericquebourg professzor a kisebbségi vallások tanulmányozására szánta életét, amely projektjét úgy kezdte, hogy három évet Jehova tanúinál megfigyelőként töltött.